

будівництвом, особливо у питаннях відповідності обсягів та вартості фактично виконаних робіт з будівництва (ремонту, реконструкції) об'єктів обсягам та вартості, визначеним проектно-кошторисною або звітною документацією, що ставляться перед експертами судовими будівельно-технічної експертизи. Позапланова перевірка органів архітектурно-будівельного контролю не тільки дозволяє виявити порушення державних будівельних норм, а й сприяє подальшому повноцінному виконанню судової будівельно-технічної експертизи, оптимізуючи роботу експертів.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України (№ 4651-VI від 13.04.2012) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» (№3038-VI від 17.02.2011) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>
3. Порядок здійснення державного архітектурно-будівельного контролю – затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 №553 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/553-2011-%D0%BF>
4. Державні будівельні норми ДБН А.3.1-5:2016 «Організація будівельного виробництва» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-294>

Шведова Олена Вікторівна,

доцент кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Ополонська Ірина Русланівна,

здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр» Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛІДІВ ЗУБІВ ЛЮДИНИ ДЛЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Як свідчить криміналістична практика, на місці події сліди зубів можуть бути виявлені на тілі людини, на харчових продуктах (наприклад, маслі, сирі, шоколаді, овочах, фруктах), на металевих виробах (наприклад, навісних свинцевих пломбах), а також на інших різноманітних предметах (наприклад, кришках пляшок, олівцях, мундштуці тощо), якщо людина має звичку надкушувати ці предмети або знімати кришку з пляшки зубами.

Зубний апарат людини (в деяких випадках і окремих зубів) відображується у слідах комплексом ознак, до яких відносяться:

- форма, розмір, радіус зубних дуг, кількість зубів, відстань між ними, форма, розмір, рельєф жувальної поверхні зубної коронки тощо;
- особливості прикусу, аномалії зубного ряду в цілому та окремих зубів (форма, кількість, положення, розміри, чергування зубів, відстані між ними);
- особливості, що виникли в процесі життєдіяльності організму, в результаті хвороб, пошкоджень і лікування зубів, відсутність окремих зубів, потертості, зламані коронки, відколи зубів, наявність пломб, протезів тощо [1, с. 35].

Розрізняють такі види слідів зубів:

– *сліди надкусу* – статичні сліди різальних країв зубів, як правило, передніх, які утворюються від натискання зубами на слідосприймаючий предмет без відокремлення його частин. При надкусах сліди зубів розташовуються у вигляді дуг, звернених кінцями одні до інших. У цих слідах відображається форма зубних дуг, розташування зубів, будова поверхні коронок зубів;

– *сліди відкусу* – динамічні сліди, що виникають при повному відділенні частини слідосприймаючого предмета від усієї його маси ріжучими кромками зубів. У цих слідах відображаються особливості ріжучої кромки і передньої поверхні зубів.

До фіксації слідів зубів відноситься їх опис у протоколі огляду, фотографування, виготовлення зліпків з гіпсу, воску, полімерних мас тощо.

Рекомендується встановлювати і описувати в протоколі:

а) місце розташування слідів (на трупі, на недокурку цигарки, «на лівій молочній залозі, за 4 см від соска», тощо);

б) форми окремих зубів: лінійна, ромбоподібні вдавлення (вид кликів), дві вдавленості, розташовані одна за другою (від малих корінних); у вигляді квадрата або трапеції тощо.

в) розміри відображень окремих зубів та відстані між ними;

г) особливості розташування відображень окремих зубів (відхилення від лінії зубного ряду – вгору або вниз; розворот навколо вертикальної осі та його кут);

д) індивідуальні ознаки окремих зубів (кількість відображень жувальних випуклостей, валиків і борозенок, утворених ріжучими частинами зубів, пилкоподібний край сліду тощо) [1, с.112].

Крім фотографування загального вигляду всієї групи слідів доцільно збільшеним планом, із міліметровим масштабом, зафіксувати окремі, найбільш чіткі сліди.

Бажано використовувати у разі можливості два освітлювачі (один для загального освітлення, інший – для створення косо направленого освітлення для виявлення деталей сліду).

Під час зйомки слідів на м'яких матеріалах (наприклад, коров'ячому маслі) треба розташувати джерело світла на відстані, щоб не розтопити матеріал слідоносія.

З місця події бажано вилучати сам предмет зі слідами зубів або відповідну частину предмета. При цьому, якщо такими предметами є продукти харчування, необхідно вжити заходів, що запобігають їх псуванню – помістити в холодильник, ящик з сухим льодом, банку з холодною водою. Продукти, що швидко псуються, треба помістити в чистий скляний посуд, не переміщати у тарі (тобто, закріпити нерухомо), не допускати дотику сліду з певною поверхнею. Всі ці запобіжні заходи сповільнюють процеси гниття і висихання [2].

Також овочі та фрукти зі слідами зубів можна щільно загорнути в чисту текстильну тканину або декілька листів чистого паперу і помістити в посудину з 40-відсотковим розчином спирту, або в розчин формаліну, чи в крайньому випадку – у воду.

Сліди зубів на трупі вилучаються судовим медиком під час розтину, а для їх консервації певна ділянка м'якої тканини, на якій вони залишені, поміщається в розчин гліцерину зі спиртом або в оцтово-спиртову речовину (1 частина оцтової кислоти, 2 частини спирту, 7 частин води); а якщо наявні гнилісні ознаки – ще 1-2 частини пергідролію [3].

Інформаційно-доказовий потенціал слідів зубів, у ракурсі збору інформації про особу, що вчинила злочин, ілюструється наступним прикладом: під час огляду місця події був вилучений шматок сиру зі слідами зубів. Експерт за цими слідами встановив, що на верхньому правому різці є металева коронка, а між передніми верхніми зубами - діастема, проміжок, який дорівнював 2 мм. Отже, індивідуальність зубного апарата, що відобразилася у слідах на різних носіях (харчових продуктах, сигаретах, шкірі людини та ін.), дозволяє одержати інформацію про особу злочинця, діагностувати її антропологічні ознаки і певні звички [4].

Основним ідентифікаційним завданням при дослідженні слідів зубів, є встановлення конкретної особи, що їх залишила. Для проведення дослідження повинні бути отримані експериментальні порівняльні зразки – відбитки зубів, зліпки-моделі зубів, щелеп. Відбір зразків проводиться за допомогою фахівця – лікаря-стоматолога або зубного техника-протезиста [4].

Крім того, за слідами зубів можна встановити стать, вік, анатомічні та патологічні особливості зубного апарату, професійні ознаки особи, що залишила ці сліди; реконструювати окремі обставини події, за яких були

залишені ці сліди (кількість людей, що приймали їжу, чи відбувалася боротьба між злочинцем і жертвою тощо).

Отже, сліди зубів, які можна виявити при огляді місця події, предметів, трупа, тіла живої людини, дозволяють вирішувати ряд завдань як ідентифікаційного, так і діагностичного характеру.

Список використаних джерел

1. Участь спеціаліста в огляді місця події : практ. посіб. / кол. авторів; за заг. ред. О. Г. Рувіна, Б. Б. Теплицького, С. С. Чернявського; худож.-оформлювач О. А. Гугалова; Голов. слід. упр. Нац. поліції України, Нац. акад. внутр. справ, Київ. НДІ суд. експертиз. Харків : Фоліо, 2018. 127 с.
2. Лоер В. А. Криміналістика : учебник. Москва. 2004. 129 с.
3. Криміналістика : учебник / Под ред. А. Г. Филиппова та А. Ф. Волинского. Москва : Спарк, 1998. 609 с.
4. Майлис Н. П. Судебная трасология : учебник для студентов юридических вузов. Москва : Издательство «Экзамен», Право и закон, 2003. 272 с.

Швець Даниїл Юрійович,

здобувач вищої освіти ступеня бакалавр навчально-наукового інституту №2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Приходько Юрій Павлович

доцент кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз Навчально-наукового інституту №2 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПОНЯТТЯ ТА РОЗВИТОК ТРАСОЛОГІЇ

Сьогодні, трасологія є важливою галуззю криміналістичної науки, але, щоб досягти такого статусу, вона пройшла досить довгий етап розвитку. Її становлення ділять на декілька етапів.

Перші згадки про сліди у злочинах містяться в документах давніх часів: давньоіндійські закони Ману (II ст. до н.е. – II ст. н.е.); «Салічна правда» (V – VI ст.); «Польська правда» (XIII ст.) та інші. У цих документах містяться статті, які передбачали пошук злодія за слідом.

Трасологія як самостійний розділ криміналістичної техніки сформувався у 30-40-х роках XX ст. Однією з перших робіт є монографія